

บทที่ 2

แนวความคิดพื้นฐาน เกี่ยวกับการอาัยคทรัพย์สื

2.1 ทฤษฎีว่าด้วยสิทธิของเอกชนในทางด้านทรัพย์สื

สังคมซึ่งรวมกัน เป็นรัฐจะประกอบไปด้วย ดินแดน พลเมือง และอำนาจอธิปไตย นั้น ก็จะมีกฎหมายเป็นบทบังคับที่จะใช้กับพลเมืองของรัฐ กฎหมายที่เป็นแม่บทสำคัญของรัฐ คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นบทบัญญัติสูงสุดของบรรดากฎหมาย เป็นที่มาของกฎหมายทั้งหลาย อธิปไตยของกฎหมายตั้งอยู่บนรากฐานของบทบัญญัติแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายต่าง ๆ และเสรีภาพของทุกคนนั้น ได้รับการรับรองให้มีอยู่โดยกฎหมายรัฐธรรมนูญ การกระทำต่าง ๆ ในการบริหารหรือการปกครอง (acts administratifs) จะใช้ได้ก็ต่อเมื่อไม่ขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายรัฐธรรมนูญ อำนาจนี้เป็นอำนาจพิเศษของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่มีเหนือกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งลักษณะพิเศษของกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ ก็จะมีบทบังคับหรือบทลงโทษ (Sanction) ซึ่งบางประเทศก็จะมีศาลพิเศษหรือคณะตุลาการรัฐธรรมนูญคอยพิจารณาวินิจฉัยว่า บทกฎหมายใดบ้างที่ออกมาขัดกับรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับ เพื่อที่จะยกเลิกกฎหมายนั้น หรือบางครั้งก็ให้บทกฎหมายนั้น เป็นโมฆะ เพื่อควบคุมให้ เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ¹

หลักการและแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้น กล่าวโดยทั่วไป ในสมัยศตวรรษที่ 18-19 มีพื้นฐานแห่งแนวความคิดของลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) ลัทธิเสรีนิยมการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการปกครองโดยกฎหมาย (The rule of law) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดแห่งลัทธิปัจเจกชนนิยมซึ่งน่าจะเป็นที่มาของแนวความคิดทั้งหมดด้วย²

แนวความคิดต่าง ๆ ดังกล่าวได้ปรากฏเป็นหลักการสำคัญต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่³

---

¹ ไพโรจน์ ชัยนาม. สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ ภาค 1. (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524) หน้า 79

² อุกฤษ มงคลนาวิน, "รัฐธรรมนูญกับเศรษฐกิจของไทย", วารสารกฎหมาย (มกราคม 2517): หน้า 33

³ ไพโรจน์ ชัยนาม. สถาบันการเมืองและกฎหมายรัฐธรรมนูญภาค 1. หน้า 79

- (1) หลักประกันสิทธิ เสรีภาพ
- (2) หลักการคุ้มครองทรัพย์สินส่วนบุคคล
- (3) หลักการแบ่งแยกอำนาจปกครอง
- (4) หลักการห้ามผูกขาดทางการเมืองและ
- (5) การรับรองเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

แนวความคิดตามรัฐธรรมนูญในศตวรรษที่ 18-19 นี้ มีแนวความคิดสืบเนื่องมาจาก "กฎหมายธรรมชาติ" (Natural law) โดยถือว่าสิทธิเหล่านี้เป็น "สิทธิธรรมชาติ" (Natural Right)

จากแนวความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาตินี้เองได้ทำให้เกิดความคิดเกี่ยวกับสิทธิธรรมชาติเป็นผลสืบเนื่องตามมา โดยมีแนวคิดอยู่ว่า มนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกันและพระเจ้าซึ่งเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมาได้ให้สิทธิบางอย่างแก่มนุษย์ สิทธิเหล่านี้ไม่อาจโอนให้แกกันได้ และไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ซึ่งได้แก่สิทธิในชีวิต เสรีภาพและสิทธิที่จะหาความสุข และรัฐทั้งหลายอาจจะต้องกระทำทุกอย่างเพื่อห้ามมนุษย์มีสิทธิเหล่านี้อย่างเต็มที่ วิธีการเช่นนี้ทำให้นักมนุษยนิยมซึ่งเป็นสัตว์โลกที่ใช้เหตุผล ยอมรับว่าเป็นหลักที่ดี และเชื่อว่าทำให้นักมนุษยนิยมอยู่ในสังคมอย่างสันติและมีความสุข⁴

นักปราชญ์กลุ่ม Stoic ซึ่งเป็นนักทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ เชื่อว่าสิทธิธรรมชาติเป็นสิทธิอยู่กับมนุษย์ทุกคนและตลอดไป ไม่ใช่สำหรับประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะแต่เป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนทุกสถานที่ต่างได้รับ⁵

แต่มาในสมัยศตวรรษที่ 20 เนื่องจากความเจริญทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การแพทย์ และการคมนาคมก้าวหน้ามากขึ้นจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมากแล้ว เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์แน่นแฟ้นยิ่งกว่ากาลก่อน ขอบเขตของสังคมจึงกว้างขวางมากขึ้นทุกวัน และองค์กรทางสังคมก็มีลักษณะการจัดตั้งที่ละเอียด และรัดกุมขึ้นตลอดเวลา ฉะนั้น ลักษณะความสัมพันธ์ของสังคมปัจจุบัน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแก่คนหนึ่งไม่ว่าจะดีหรือร้ายก็ตามหาได้มีผลจำกัด เฉพาะตัวบุคคล

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5 - 21

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5 - 21

นั้นรวมทั้งครอบครัว เขาเท่านั้นไม่ แต่มักจะมีผลกระทบกระเทือนถึงสังคมส่วนรวมด้วยเสมอไป เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกชนกับสังคมมีความแน่นแฟ้นมากเช่นนี้ รวมตลอดถึงความเจริญทางการศึกษาและวัฒนธรรม ความคิดเกี่ยวกับความจำเป็นต้องร่วมมือกันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันจึงมากยิ่งขึ้นกล่าวได้ว่าความแน่นแฟ้นในความสัมพันธ์ของชีวิตในสังคม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์สำคัญแห่งปัจจุบัน และจากพื้นฐานของวัฒนธรรมเช่นนี้ เป็นเหตุให้เกิดแนวความคิดสังคมร่วมกัน ซึ่งถือว่าคนในสังคมต้องแบ่งงานกันและร่วมมือกัน เพราะทุกคนมีประโยชน์ได้เสียร่วมกันทั้งสิ้น แนวความคิดสังคมร่วมกันก็เป็นเหตุให้พื้นฐานของแนวความคิดแห่งรัฐธรรมนูญในศตวรรษที่ 20 มีลักษณะขยายขอบเขตจากรัฐธรรมนูญทางการเมืองไปสู่รัฐธรรมนูญทางเศรษฐกิจ โดยเพิ่มความมุ่งหมายในด้านคุ้มครองความเสมอภาคทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง นอกจากความเสมอภาคและเสรีภาพทางการเมืองแล้ว⁶

การศึกษาเรื่องสิทธิของเอกชนในทางด้านทรัพย์สินนั้น เนื่องจากว่าเกี่ยวกับเรื่องการอายัดทรัพย์สินนี้ มีผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งแม้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะให้สิทธิในการกระทำได้ก็ตาม แต่ทั้งนี้ การบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งก็จะต้องสอดคล้องและไม่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วย

1. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามประวัติศาสตร์สากล

ก่อนศตวรรษที่ 18-19 กรรมสิทธิในทรัพย์สินเป็นของกษัตริย์ เอกชนมีเพียงสิทธิครอบครองและสิทธิใช้สอยเท่านั้น จึงมิได้มีหลักประกันเพราะอาจถูกยึดตามอำเภอใจได้ แต่เมื่อถึงศตวรรษที่ 18 -19 เนื่องจากอิทธิพลของแนวความคิดปัจเจกชนนิยมกับลัทธิเสรีนิยมจึงมีความเห็นกันว่า กรรมสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ชนิดหนึ่ง เช่นเดียวกับสิทธิเสรีภาพอื่นๆ หากใช้เกิดขึ้นเพราะกฎหมายกำหนดให้เป็นเช่นนั้นไม่ กรรมสิทธิในทรัพย์สินจึงมีความศักดิ์สิทธิ์ รัฐหรือเอกชนจะละเมิดมิได้ เจ้าของทรัพย์สินจึงอาจใช้สอยทรัพย์สินนั้น หรือสละละทิ้งไปเสียได้ตามอำเภอใจ กฎหมายของรัฐไม่อาจก้าวก่ายได้ ยิ่งกว่านั้นการให้คุ้มครองทรัพย์สินเอกชน ยิ่งถือเป็นหน้าที่ของรัฐ และรัฐบาลอีกด้วย ความคิดเช่นนี้เป็นที่แพร่หลายภายหลังปฏิวัติฝรั่งเศส เช่น ปฏิญญาสากลแห่งสิทธิมนุษยชนมาตรา 2 ก็กล่าวอย่างแจ่มชัดว่า "กรรมสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์" และมาตรา 17 กำหนดว่า "กรรมสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งจะละเมิดมิได้ การละเมิดกรรมสิทธิจะกระทำมิได้ เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งสาธารณะ

⁶ อุกฤษ มงคลนาวิน, "รัฐธรรมนูญกับเศรษฐกิจของไทย": 32-33

ตามที่กำหนดในกฎหมายและให้คดีใช้ค่าทนายด้วยตามสมควร เสียก่อนแล้ว" ความคิด เช่นนี้ เป็นที่ยอมรับทั่วไปมาตลอดจนสิ้นศตวรรษที่ 19 แต่ความคิด เช่นนี้ก็ปรากฏในภายหลัง ว่ามักจะเกิดผลเสียแก่สาธารณประโยชน์ และมักจะ เป็นโอกาสอันง่ายที่ก่อให้เกิดความ เหลื่อมล้ำค่าสูงกันอย่างมากอัน เป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบ เรียบร้อยในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินซึ่งเป็นหัวใจแห่งความมั่งคั่ง เมื่อที่ดินตกอยู่ในมือของคนจำนวนน้อยเพื่อแสวงหาประโยชน์อันไม่สมควร ก็มักจะกระทบกระเทือน ต่อการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานของประชาชนทั่วไป และเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สร้างความไม่ เสมอภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ความคิด เช่นนี้จึงไม่ เป็นที่ยอมรับของรัฐธรรมนูญนานาประเทศในปัจจุบัน⁷

รัฐธรรมนูญในศตวรรษที่ 20 ได้ยอมรับแนวความคิดใหม่เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไม่เพียงแต่ เป็นสิทธิชนิดหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ชนิดหนึ่งด้วย แนวความคิด เช่นนี้ เกิดขึ้นตามความเห็นชอบของนักปราชญ์ฝรั่ง เศรษฐานหนึ่งชื่อว่า Leon Duguit ซึ่งปฏิเสธกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะต้องมีอยู่ เนื่องจากหน้าที่ตามสังคมชนิดหนึ่ง (Social Function) หนึ่ง เจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะใช้สอยเพื่อประโยชน์ของตนเองเท่านั้นหาได้ไม่ แต่ต้อง ปฏิบัติตามภาระที่มีต่อสังคมอีกด้วย ดังนั้น เจ้าของต้องใช้สอยทรัพย์สินนั้นถ้าไม่ใช้สอยและเสีย ประโยชน์แก่สาธารณะแล้ว รัฐบาลก็อาจแทรกแซงได้ ภายใต้ความเห็น เช่นนี้ทรัพย์สินของบุคคล จึงต้อง เป็นประโยชน์แก่สังคมด้วย จึงจะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย⁸

2. สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลตามประวัติศาสตร์ไทย

สำหรับประเทศไทยแนวความคิดให้ด้าน เสรีภาพ สิทธิของบุคคล และสิทธิในทรัพย์สิน นั้นมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ศิลจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมิ่งกล่าวย่ออยู่หลายแห่ง ถึงทางด้าน การรักษาสិทธิของราษฎรนั้น ในเรื่องกรรมสิทธิ์ส่วนตัวบุคคลในทรัพย์สินทุกชนิด และสิทธิที่จะสืบมรดก ในทรัพย์สินนั้น ๆ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้คุ้มครองรักษาสิทธิเหล่านี้ เช่นศิลจารึกของพ่อขุนราม คำแหงได้กล่าวไว้ว่า "เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน่านมปลานนามีข้าว เจ้าเมืองบ่เอาจกอบในไพร่ลู่ทาง" "ใครใครจูงวัวไปค้าขี่ม้าไปขาย ใครจักใครค้าช้างค้าใครจักใครค้าม้าค้าใครจักใครค้าเงินค้าทองคำ"⁹

⁷ เรื่องเดียวกัน: 40

⁸ เรื่องเดียวกัน: 41

⁹ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, "ศิลจารึกพ่อขุนรามคำแหง", ตุลพาท 13 (กุมภาพันธ์

พระมหากษัตริย์สมัยสุโขทัยทรงมีหน้าที่ในการปกครองหลายอย่าง หน้าที่ที่จะให้ราษฎรเป็นสุข ปรากฏตามหลักฐานว่า ทรงกระทำทั้งในด้านส่งเสริมและด้านระงับ คือ ส่งเสริมการอาชีพต่าง ๆ ที่จะให้ราษฎรอยู่ดี กินดี และระงับการเบียดเบียน เช่น การยึดทรัพย์สินผู้อื่นมาเป็นของตน หรือการเก็บภาษีอากรอันเป็นภาระหนัก จารึกพ่อขุนรามคำแหงได้กล่าวถึงการสร้างเรือสวนไรรณา การชลประทาน หลักฐานทางวัตถุที่ยังเหลืออยู่ก็ปรากฏเป็นถนนหนทางและสะพาน้ำ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างสมให้เกิดสุขแก่ราษฎร ส่วนทางด้านระงับก็มีข้อความในศิลาจารึกกล่าวไว้เช่น "เจ้าเมืองบ่ เอาจกอบนไพร่ลู่ทาง" ที่เรียกว่า จักกอบ (จกอบ) คือเก็บชกสินค้าเป็นส่วนลด หรือเก็บเงินเป็นอัตราตามขนาดยานพาหนะซึ่งขนส่งสินค้า เมื่อผ่านด่านขนอม จึงเป็นภาษีที่เก็บจากสินค้าขาเข้า ขาออก และสินค้าที่ผ่านเขตเมืองสุโขทัย ซึ่งตามศิลาจารึกได้บัญญัติให้ยกเว้นการเก็บภาษีชนิดนี้อย่างชัดเจน¹⁰

ในสมัยอยุธยา ระบอบการปกครองของกรุงศรีอยุธยา เป็นระบอบการปกครองซึ่งพระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจเป็นล้นพ้น ด้วยเหตุนี้สังคมในสมัยอยุธยาจึงเป็นสังคมที่ขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์โดยตรง และในสมัยอยุธยาตัวเองเป็นสมัยที่เริ่มระบอบศักดินา และได้ใช้ติดต่อกันลงมาในประเทศไทยเป็นเวลาช้านานหลายร้อยปี จนถึงปัจจุบันนี้ยังมีได้เลิกไปโดยหมดสิ้นทีเดียว ผิดกันแต่ว่าศักดินาในปัจจุบันนี้เป็น เรื่องของประเพณี มิได้มีผลทางกฎหมายหรือเกี่ยวข้องกับสิทธิหน้าที่คน¹¹

กฎหมายลักษณะทรัพย์ของยุคอยุธยานั้น พาดพิงเกี่ยวข้องกับเรื่อง "ศักดินา" อยู่ด้วยโดยจะสรุปได้ว่า¹²

10 เรื่องเดียวกัน: 49

11 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, ประวัติศาสตร์และการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518) หน้า 53-54

12 เรื่องเดียวกัน, หน้า 119

1) ที่ดินทั้งในและนอกกรุงศรีอยุธยาเป็นของพระเจ้าอยู่หัว หากแต่ให้ราษฎรทั้งหลายผู้เป็นข้าแผ่นดินอยู่หาซึ่งที่ราษฎรไม่ หลักการที่ว่าที่ดินเป็นของพระเจ้าอยู่หัวนั้น เป็นหลักการกำหนดไว้เพื่อความปลอดภัยของบ้านเมือง เพราะถ้าที่ดินเป็นทรัพย์สินไม่มีเจ้าของ ชาวต่างด้าวซึ่งมีกำลังอุตสาหกรรมและกำลังเงินมากกว่าเข้ายึดถือเอาเป็นของเขา เมืองไทยก็คงกลายเป็นเมืองจีนเมืองฝรั่งไปหมด

2) ที่นอกเมืองหลวงอย่าให้เป็นทะเลเปล่า ให้นายอำเภอร้อยแขวงและนายอาการจัดคนเข้าอยู่ผู้ใดทำเป็นไร่เป็นสวน ปลูกต้นไม้ธัญญาหารไว้ ให้ลดอากรให้แก่มันปีหนึ่งพันกว่านั้น เป็นอากรหลวง

3) เมื่อผู้ใดก่อสร้างเรือนสวนไร่นาและบอกกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ไปคู่ ท่านให้เจ้าหน้าที่เขียนฎีกาโฉนดให้ไว้แก่ผู้ก่อสร้าง

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ก็ได้รับเอากฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เรียกว่า "พระราชศาสตร์" อันอ้างถึงพระธรรมศาสตร์ฉบับของพระมนู เป็นแม่บท¹³

มีกฎหมายที่สำคัญควรจะทราบ และน่าศึกษา คือพระอัยการอาญาหลวง ซึ่งประกาศใช้ในพ.ศ.1895 ในสมัยพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอยู่ทอง) มีการต่อเติมอีกเล็กน้อยเมื่อพ.ศ.2451 โดยกฎหมายลักษณะอาญา รศ.127 บทบัญญัติในพระอัยการอาญาหลวงที่มีความสำคัญที่ควรทราบในกรณีนี้คือ เรื่องการจับจองที่ดินในกฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จได้กล่าวโดยชัดแจ้งว่า "ที่ในแคว้นแคว้นกรุงเทพมหานคร กรุงศรีอยุธยามหาดิลกพจนพรตราชธานีบุรีรัมย์ เป็นที่แห่งพระเจ้าอยู่หัว ให้ให้ราษฎรทั้งหลายผู้เป็นข้าแผ่นดินอยู่จะเป็นที่ราษฎรหามิได้...." แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า ราษฎรจะจับจองเพื่อใช้ทำการเพาะปลูกทำไร่นาได้เลย ในพระอัยการอาญาหลวงอนุญาตให้ราษฎรที่มีความประสงค์ก่อสร้าง เลิกร้างที่ไร่นา เรือกสวน ท่านให้บอกแก่เสนา นายระวาง นายอาการ เขียนฎีกาโฉนดให้ไว้แก่ผู้นั้นอยู่บ้านนั้น ก่อสร้าง เลิกร้างที่ตำบลนั้นขึ้นใหม่ในปีนั้นไว้เป็นสำคัญ ถ้าแลผู้ใดลักลอบก่อสร้าง เลิกร้าง เอาแต่เอา เกอใจเองมิได้บอกกล่าวแก่นายเสนา นายระวาง

¹³ นคร พันธุ์รงค์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์. (พิชฌุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิชฌุโลก, 2514) หน้า 121-122

นายอากรฯ จับได้ก็ดี มีผู้มาฟ้องร้องก็ดี พิจารณาเป็นสิ่งท่านให้ลงโทษ 6 สถานถ้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้า บำให้มาตีเสีย ให้เอาอากรที่ยังไว้แขวนคอประจาน 3 วัน แล้วให้ไหมจตุรคุณ¹⁴

นอกจากนี้ก็มีพระอัยการมรดก ซึ่งกำหนดกฎเกณฑ์ในการให้สิทธิและหน้าที่เกี่ยวกับการแบ่งทรัพย์สินมรดก การยกทรัพย์สินมรดก การทำพินัยกรรม และการจัดเก็บมรดกภาคหลวง และกฎหมายลักษณะฉ้อฉล ซึ่งได้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว การเป็นสามีภรรยาตามกฎหมาย ซึ่งมีที่แตกต่างตรงกันข้ามกับปัจจุบันนี้ เป็นอย่างมากคือ การที่กฎหมายยินยอมให้ชายมีภรรยาได้หลายคนในขณะเดียวกัน แต่ไม่ยินยอมให้หญิงมีสามีมากกว่าหนึ่งคน อันอาจการปกครอง การหย่า และทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยา¹⁵

จะเห็นว่าตั้งแต่สมัยโบราณมานั้น การปกครองของไทย แม้แต่เดิมจะเป็นการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกครองและเป็นผู้ออกกฎหมายใช้กฎหมายตาม แต่พระมหากษัตริย์ผู้มีอำนาจล้นพินก็ยังคงปกครองราษฎรภายใต้ศัพทราชาธรรมด้วยเหตุนี้เองปวงชนชาวไทย ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร มีสิทธิเสรีภาพในการครอบครองทรัพย์สินมีสิทธิในการจับจองที่ดินในการทำมาหากินทำเรือสวนไร่นา และมีสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข แม้ว่าจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์หน้าที่และการจำกัดสิทธิบางประการก็ตาม แต่ประชาอาณาจักรก็มีการดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขสมบูรณ์

3. ข้อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของเอกชน

กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ความศักดิ์สิทธิ์แห่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน อันเป็นแนวความคิดที่แพร่หลาย และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปภายหลังปฏิวัติฝรั่งเศส ในสมัยศตวรรษที่ 18-19 นั้น ต่อมาในศตวรรษที่ 20 ความคิดเช่นนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยเห็นว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต้องประกอบด้วยภาระหรือหน้าที่ที่มีต่อสังคม เพื่อป้องกันความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม ผลเสียอันจะเกิดแก่สาธารณประโยชน์ และเพื่อขจัดปัญหาช่องว่างระหว่างชนชั้นด้วย เหตุนี้รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามา

¹⁴ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, กฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา, อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระนาถปริญา 23 มีนาคม 2511, หน้า 92

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 92

ควบคุมและแทรกแซงการใช้สอยทรัพย์สิน เพื่อคุ้มครองสังคมส่วนรวมของรัฐ ประโยชน์ในทางสาธารณชน และ เพื่อ เป็นประโยชน์ในทาง เศรษฐกิจของประเทศด้วย เพื่อดำรงไว้ซึ่งความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือความ เป็น เอกภาพของรัฐ

ข้อจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของ เอกชนนั้นพิจารณาจากรัฐธรรมนูญของประเทศ ต่าง ๆ และโดยเฉพาะประเทศไทย จะพิจารณาและสรุปได้ดังนี้

1) รัฐมีอำนาจที่จะยึดหรือริบทรัพย์สินของบุคคลได้ ถ้าหากบุคคลนั้นได้ใช้สอย ทรัพย์สินของตนในการที่ทำให้เกิดความเสียหายหรือละเมิดต่อบุคคลอื่น หรือทำให้เกิดความไม่สงบ สุกต่อสังคมส่วนรวมของรัฐ หรือทำให้เกิดความปั่นป่วนทั้งในด้าน เศรษฐกิจและการเมือง อัน เป็น มาตรการที่รัฐใช้ลงโทษบุคคลอย่างหนึ่ง

ในกรณี เช่นนี้ แม้แต่ปัญญาสากลแห่งสิทธิมนุษยชนได้บัญญัติให้บุคคลมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะกระทำสิ่งใด ๆ โดยไม่มีขอบเขตจำกัด แต่ต้องกระทำโดยมีก้ออันตรายแก่ผู้อื่น และการใช้สิทธินั้นมิชอบ เขตอันจำเป็น เพื่อห้ามมนุษยชนอื่นทุกคนได้ใช้สิทธิอย่างเดียวกันโดยเสรี และขอบเขตจำกัดเหล่านี้กำหนดขึ้นได้โดยกฎหมาย ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 4 แห่ง Declaration des Droits de l'Homme et du Citoyen 26 August 1789 และการริบทรัพย์สินของ บุคคลใด ๆ จะกระทำโดยพลการไม่ได้ ตามนัยแห่งมาตรา 17(2)^{16*}

¹⁶ กุลพล พลวัน. "ปัญหาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยสหประชาชาติ." (วิทยานิพนธ์ ปรินซ์ฮาล์มบวร์ก ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตมหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515) หน้า 177-218

* ปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 17 บัญญัติว่า

"(1) ทุกคนมีสิทธิที่จะ เป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเอง เช่นเดียวกันโดยร่วม กับผู้อื่น

(2) บุคคลใด ๆ จะถูกริบทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้"

สำหรับประเทศไทยเราก็ได้ยอมรับถึงสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลและได้ให้ความคุ้มครองไว้วันรัฐธรรมนูญ แต่รัฐก็ได้ออกกฎหมายจำกัดการใช้สอยทรัพย์สินของบุคคล โดยออกกฎหมายให้รัฐมีอำนาจยึดและริบทรัพย์สินของบุคคลได้ ถ้าหากว่าการใช้สอยทรัพย์สินเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายในด้านต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้ว อันเป็นมาตรการในการลงโทษเพื่อผลในทางป้องกันและปราบปรามและความสงบสุขภายในรัฐ กฎหมายที่ได้ให้อำนาจรัฐในการยึดและริบนี้ได้แก่

ก. ทางกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติให้การริบทรัพย์สินเป็นโทษอย่างหนึ่ง* เพื่อป้องกันและปราบปรามบุคคลผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดความสงบสุขภายในรัฐ ซึ่งบทบัญญัติในเรื่องยึดและริบทรัพย์สินนี้ได้มีมาแต่ช้านานแล้ว

ข. ทางรัฐประศาสนบาย เมื่อมนุษย์เรามาอยู่รวมกันจนเกิดเป็นรัฐขึ้นนั้น รัฐย่อมมีอำนาจเหนือประชาชนบางประการ รัฐมีอำนาจที่จะกำหนดภาระหน้าที่ให้แก่ประชาชน เพื่อประโยชน์แก่ความเป็นเอกภาพของรัฐ ความสงบสุขของสังคม เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน ภายในรัฐและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของรัฐ เหตุนี้ในบางครั้งรัฐมีความจำเป็นต้องกระทำการใด ๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยเฉพาะทางด้านทรัพย์สิน เพื่อให้การใช้สอยทรัพย์สินของบุคคลเป็นไปตามสิทธิและหน้าที่ที่มีอยู่ นั้น โดยถูกต้องตามกฎหมาย กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อจำกัดการใช้สอยทรัพย์สินของบุคคลให้อยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย อันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนทั้งหลายในรัฐ โดยให้รัฐมอบอำนาจแก่ฝ่ายบริหารในการยึดทรัพย์สินของบุคคลที่กระทำความผิดหรือขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติขึ้น เพื่อคุ้มครองประโยชน์แห่งสังคมส่วนรวมของรัฐ ตามหลักแห่งความจำเป็นของรัฐ

2) ยอมให้รัฐเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้ เมื่อมีเหตุจำเป็น หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ เช่น เพื่อการสาธารณสุข โภค หรือการอื่นจำเป็นในการ

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

ป้องกันประเทศ กรณีเช่นนี้จะ เป็นการที่บุคคลจำต้องโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ของตนให้แก่รัฐ โดยได้รับค่าตอบแทน แต่เป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตนโดยที่ตนมิได้สมัครใจแต่เป็นผลบังคับทางกฎหมาย¹⁷

การที่รัฐเข้ามารีครอบครองเสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคล โดยเฉพาะการใช้กรรมสิทธิ์นั้น รัฐจะกระทำต่อเมื่อได้ตราเป็นกฎหมายขึ้น และรัฐจะต้องมี เหตุผลหรือวัตถุประสงค์ในการตรากฎหมาย เช่นว่านี้กฎหมายเช่นรัฐธรรมนูญเยอรมันตะวันตก มาตรา 19 วรรค 3 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 35, 36 เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่าในรัฐธรรมนูญปัจจุบันนี้จะให้ความคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคล แต่สิทธิและ เสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลนั้นต้อง เป็นไปตามกฎหมาย คือนอกจากจะใช้สอยซึ่งประโยชน์โดยส่วนตัวแล้วก็ยังต้องคำนึงถึงภาระและหน้าที่มีต่อสังคมต่อสาธารณชนต่อรัฐด้วย เพื่อหลักแห่งความยุติธรรม ความมั่นคงปลอดภัยทั้งทาง เศรษฐกิจและการเมือง ความเสมอภาค เสรีภาพ ความก้าวหน้าของสังคม ด้วยเหตุนี้จึง เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐที่จะเข้าไป เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินส่วนบุคคล โดยคำนึงถึงจุดหมายที่สำคัญคือประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของสังคมและการที่สิทธิและ เสรีภาพในทรัพย์สินของบุคคลโดยจำกัดหรือรื้อถอน เช่นว่านี้ ต้อง เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและ เป็นไปตามนโยบายแห่งรัฐเช่นกัน

2.2 วิวัฒนาการของกฎหมายอัยคทรัพย์สิน

กฎหมาย เกี่ยวกับ เรื่องการอัยคทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษานั้น ได้มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับ ซึ่งในที่นี้จะพิจารณาถึงที่มาตลอดจนวิวัฒนาการในเรื่องดังกล่าว ตามหลักกฎหมายไทย

¹⁷ สุธาบัติ สัตตบุศย์. คำบรรยายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เปรียบเทียบ...

(ก) สมัยกรุงสุโขทัย โดยหลักใหญ่แล้วจะปรากฏอยู่ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง (ศิลาจารึกหลักที่ 1) ซึ่งในสมัยนี้ การปกครองเป็นแบบรวมศูนย์ โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจเป็นล้นพ้น การปกครองเป็นแบบพ่อปกครองลูก พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุดในทางการปกครอง ทั้งในด้านนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ¹⁸ และในส่วนของกฎหมายที่ปรากฏในศิลาจารึก จะมี 7 เรื่อง ได้แก่ กฎหมายภาษี กฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย กฎหมายลักษณะมรดก กฎหมายที่ดิน กฎหมายวิธีพิจารณาความ กฎหมายเกี่ยวกับการร้องทุกข์ และกฎหมายระหว่างประเทศ¹⁹

ในส่วนของวิธีพิจารณาความที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกมีความว่า "ไพร่ฟ้าลูกเจ้าลูกขุนพิแลผัดแผนแสบกว้างกัน สวนคูแท้แล้ว จึงแล่งความแก่ข้าด้วยชื่อ บ่เข้าผู้ลัก มักผู้ซ่อน เห็นข้าท่านบ่ใคร่พิน เห็นสินท่าน บ่ใคร่เคียด" หมายความว่า ราษฎรสามัญหรือขุนนางข้าราชการมียศศักดิ์ก็ตามพิพาท เป็นความกัน ท่านำให้ใส่สวนคูให้แน่นนอนแล้วตัดสินโดยชื่อ ไม่เข้ากับคนผิดและจักต้องไม่พิพาทซาอรรคคดีไปโดยเห็นแก่สินจ้างรางวัลใด ๆ ²⁰ ไม่ว่าคู่ความฝ่ายใดจะเป็นเจ้าขุนมูลนาย เป็นขุนนางมียศศักดิ์ หรือว่าเป็นเพียงราษฎรสามัญ²¹

นอกจากหลักกฎหมายที่ปรากฏในศิลาจารึกแล้ว ยังพบว่า กฎหมายในสมัยสุโขทัยยังปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะโจรและกฎหมายพระเจ้ามังรายหรือมังรายศาสตร์ด้วย แต่ทว่า กฎหมายสองฉบับหลังมิได้มีการกล่าวถึง เรื่องวิธีพิจารณาความใด ๆ ไว้เลย ซึ่งจากการพิจารณา จึงเห็นได้ว่าการอายุคดีดินในเรื่องวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษายังไม่มีปรากฏ

¹⁸ มรว. เสนีย์ ปราโมช. ประชุมปาฐกถาและคำอธิบาย. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เพ็ญอักษร, 2509) หน้า 595

¹⁹ กาธร กำประเสริฐ. คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์กฎหมาย. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ...) หน้า 15 - 18

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17

²¹ หลวงสุทิวาทัศนฤทธิ. คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายชั้นปริญญาโท. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516) หน้า 147

(ข) สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นสังคมที่อยู่ในระบบศักดินาเต็มรูป มีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คือมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้กุมอำนาจปกครองเด็ดขาด และอยู่ในฐานะสูงส่งยิ่งกว่าในสมัยสุโขทัย²² โดยในสมัยนี้ ได้มีการตรากฎหมายขึ้นโดยพระมหากษัตริย์มากมายหลายลักษณะ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกฎหมายที่สร้างขึ้นเพื่อความมั่นคงแห่งสถาบันพระมหากษัตริย์โดยแท้ โดยกฎหมายต่าง ๆ นั้นมีทั้งที่เป็นกฎหมายสารบัญญัติที่กำหนดคสิทธิหน้าที่ของปวงชน กฎหมายวิธีสบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาตัดสินอรรถคดีและกฎหมายปกครอง รวมบทมาตราทั้งสิ้น มีถึง 1603 บท²³

ในสมัยอยุธยาได้มีกฎหมายที่เรียกว่าพระราชศาสตร์ ซึ่งได้อ้างอิงพระธรรมศาสตร์ฉบับของพระมุนีเป็นหลัก²⁴ ซึ่งในส่วนของกฎหมายวิธีพิจารณาความนี้ ได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะตระลาการ ซึ่งมีกฎหมายวิธีพิจารณาความและลักษณะพยานรวมอยู่ด้วย ซึ่งกฎหมายลักษณะตระลาการดังกล่าว จะมีเรื่องการชี้สองสถาน ว่าด้วยลักษณะพยาน ว่าด้วยคำฤชาธรรม เนียมว่าด้วยการควบคุมจำเลยและหมายเรียกจำเลย²⁵ และเรื่องอื่นๆ เช่น เรื่องมูลคดี เรื่องฐานะคดี เรื่องเจรจาความเป็นต้น แต่ทว่ายังไม่มีเรื่องของการอายัดที่ดินในส่วนวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาแต่อย่างใด ซึ่งส่วนหนึ่งนั้น เป็นที่เข้าใจว่า เนื่องจากที่ดินนั้น ถือว่าเป็นของพระมหากษัตริย์ และอนุญาตให้ราษฎรอาศัยทำกินเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ในสมัยกรุงศรีอยุธยา^{นี้} อรรถคดีธรรมดา พระมหากษัตริย์มิได้เป็นผู้พิจารณาเอง แต่จะตั้งขุนนางมนตรีหรือราชบัณฑิต เป็นผู้พิจารณาพิพากษาความของราษฎร

²² วิชา มหาคุณ. ประวัติศาสตร์กฎหมายและภาษากฎหมายไทย. (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521) หน้า 11 - 12

²³ ศุภลักษณ์ จันทพลาบูรณ์, "ระบบการบังคับคดีทางแพ่ง." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528) หน้า 180- 181

²⁴ ก๊าซร ก๊าซประเสริฐ, คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์กฎหมาย, หน้า 50

²⁵ หลวงสุทิวาหนฤพณี, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายขึ้นปริญญาโท, หน้า 155 - 162

แทนพระองค์ ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยคอนตันกรุงศรีอยุธยา แต่ทว่า ประชาชนก็ยังมีโอกาสทูลถวายฎีกา ได้ตั้งเดิม เพียงแต่คดีที่พระมหากษัตริย์ทรงวินิจฉัยตัดสินเองจะลดลง²⁶

แม้ว่าการอายัดที่ดินในส่วนวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาจะยังไม่มีในสมัยอยุธยา ทว่าในสมัยนี้เอง ก็ได้เริ่มมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอายัดทรัพย์สินแล้ว ในพระอัยการอาญาราชฎีร์ ซึ่งประกาศใช้เมื่อ พ.ศ.1901 ในแผ่นดินรัชสมัยพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ในเรื่องการบังคับ หนี้หรือทรัพย์สินหาย ซึ่งวางหลักว่า

"ข้า ลูกหนี้ หนี้เจ้าหนี้หรือนายเงินไปข่มข้อนอยู่ ณ ที่ใด ๆ ก็ตาม ห้ามมิให้ เกาะกุมเอาเอง ให้อายัดไว้แก่นายบ้าน นายเมือง แล้วให้มีโฉนดฎีกาไปเรียกตัวมาชำระว่ากล่าว ในกรณีนี้นายกลางทางก็ให้นายเงินหรือเจ้าหนี้แล้วแต่กรณีตามที่อยู่ลูกหนี้หรือข้าผู้นั้น แล้วเอาไปอายัด ไว้ที่นั่น การที่เจ้าหนี้หรือเจ้าข้าบังอาจยื้อชักเอาตัวข้าหรือเจ้าหนี้ไปจองจำไว้ที่บ้าน เรือนตนเองโดย พลังการเอง ถือว่าเป็นการละเมิด มีโทษปรับไหมตามยศศักดิ์

แต่ก็มีบทยกเว้นโทษในกรณีข้าหนี้เจ้า เจ้าที่ตามมาพบแล้ว เอาตัวใส่สังขลิก บัญชรมาส่งให้แก่ตุลาการก็ดี หรือเอามาไว้ใช้สอยต่อไปก็ดี นายเงินไม่มีความผิดอาญา เข้าใจว่า เป็นกรณีที่ข้ายินยอมมาด้วยโดยดี ท่านองเดียวกัน ถ้าหากผู้ใดทำข้าง ม้า โค กระบือ เรือ เกวียน และสิ่งของอันใด ๆ หายไป และตนเองไปพบสิ่งของของตนเหล่านี้ในที่ใดก็ตาม จะต้องไปอายัดไว้ กับเจ้าหน้าทีก่อน ถ้าหากตนขนไปไว้ที่บ้านตนเองก่อนแล้วจึงมาอายัดกับตุลาการหรือทำหนังสือฟ้องร้อง ในภายหลัง ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ละเมิดมีโทษปรับสินไหม เป็นพินัยหลวง"²⁷

(ค) สมัยรัตนโกสินทร์ถึงปัจจุบัน ซึ่งในสมัยรัตนโกสินทร์คอนตันนั้นยังใช้กฎหมายในสมัยอยุธยาเรื่อยมา โดยในแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1)

²⁶ ร แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทย วัฒนาพานิช, 2526) หน้า 390

²⁷ ก่าธร ก่าประ เสริฐ, คำบรรยายวิชาประวัติศาสตร์กฎหมาย, หน้า 48

²⁸ ศุภลักษณ์ จันทพลาบูรณ์, ระบบบังคับคดีทางแพ่ง, หน้า 182

ไว้มีการชำระสะสางและรวบรวมกฎหมายเก่าสมัยกรุงศรีอยุธยาขึ้นใหม่ และรัชกาลที่ 1 ก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้ประทับตราราชการไว้เป็น 3 ดวง คือ ราชสีห์ คชสีห์ และบัวแก้ว เรียกว่า "กฎหมายตราสามดวง" ซึ่งได้รวบรวมเสร็จเมื่อปี 2347 (หรือที่เรียกกันว่า "กฎหมายรัชกาลที่ 1")²⁸

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงจัดวางระบบศาลยุติธรรมขึ้นใหม่ และกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นได้แก่กฎหมายตราสามดวง ซึ่งได้มีการจัดพิมพ์หลายครั้ง โดยฉบับที่ชำระและใช้เป็นการในสมัยนั้นได้แก่ "กฎหมายราชบุรี" ซึ่งเป็นของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ และในสมัยนี้ เกิดเหตุการณ์ที่ชาวต่างประเทศไม่ยอมรับระบบกฎหมายไทย ดังนั้นจึงได้มีการปฏิรูป ตรวจสอบแก้ไขกฎหมายในส่วนของสารบัญญัติและสบัญญัติ ซึ่งในส่วนของกฎหมายวิธีสบัญญัตินั้น ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาร่างกฎหมายวิธีสบัญญัติขึ้นใช้บังคับไปพลางก่อน เป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความที่สมบูรณ์ ซึ่งในส่วนของวิธีพิจารณาความแพ่งนั้น ได้มีการพระราชบัญญัติกระบวนการวิธีพิจารณาความแพ่ง รศ.115 และพระธรรมนูญศาลกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง รศ.127 ซึ่งในส่วนของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งรศ.127 นั้น ได้มีบทบัญญัติในหมวด 7 เรื่องการยึดทรัพย์ก่อนคำพิพากษา ซึ่งถือว่าเป็นบทเริ่มแรกในเรื่องวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา²⁹

ต่อมา ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2478 ประเทศไทยได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งพ.ศ. 2477 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้ยกเลิกบรรดากฎหมายวิธีสบัญญัติที่ได้ใช้ไปพลางก่อนชั่วคราว ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ ได้รวบรวมกฎหมายที่กระจัดกระจายในที่ต่างๆ ให้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งในภาค 4 ของพระราชบัญญัตินี้เอง ได้บัญญัติในเรื่องวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาไว้ และบทบัญญัตินี้ได้ดำเนินการใช้มาจนถึงในปัจจุบันด้วย³⁰

²⁹ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคณะ, รายงานผลการวิจัยพัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบ 200 ปี:ภาคกฎหมายวิธีสบัญญัติ. (กรุงเทพมหานคร, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525,) หน้า 25 - 35

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 47 - 50